

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Таблиця 1

Ассортимент експорту українського металопродукції, %

Код за УКТ ЗЕД	Найменування	2006	2007	2008	2009
7202000000	Феросплави	5,02	5,4	5,99	5,52
7207000000	Напівфабрикати з заліза та нелегованої сталі	26,0	24,5	31,01	30,58
7208000000	Прокат плоский з заліза або нелегованої сталі завширшки 600 мм або більше, гарячої прокатки, без будь-якого покриття	18,32	18,9	19,47	16,21
7213000000	Прутки та бруски гарячекатані, вільно укладені в бунти, вироблені із заліза або нелегованої сталі	4,55	4,7	4,09	4,69
7214000000	Інші прутки та бруски із заліза або нелегованої сталі, без подальшої обробки, окрім кування, прокатки, гарячого волочіння або гарячого пресування, включаючи ті, що були піддані крученню після прокатки	8,16	7,7	6,83	6,42
7216000000	Кутки, фасонні та спеціальні профілі з заліза або нелегованої сталі	3,15	4,5	3,19	3,52
7304000000	Труби, трубки і профілі порожнисті, безшовні з заліза або сталі (крім чавунного литва)	6,07	6,1	5,15	3,82
7305000000	Інші труби і трубки (наприклад, зварні, клепані або з'єднані аналогічним способом) з круглим поперечним перерізом, зовнішній діаметр яких понад 406,4 мм з заліза або сталі	3,93	3,1	2,76	5,27
Всього		75,20	74,8	78,48	76,03

* Розраховано автором за даними Держкомстату

Висновок: Таким чином, можна визначити, що Україна має конкурентні переваги на міжнародному ринку металопродукції маючи у своєму експортному асортименті тільки 8 позицій з 143 які мають більш сировинний характер і ціна на який є не високою, тоді як по конструкційним маркам сталі експорт складає менше 1%. Тому для підвищення конкурентоспроможності українського експорту металопродукції необхідно збільшити асортимент конструкційних марок сталі, які незважаючи на світову економічну кризу мають значний попит на міжнародному ринку та високі ціни.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Ілляшенко С. М. Маркетингова політика: Підручник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 234 с.
2. Моисеева Н. К. Международный маркетинг: Учебное пособие. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1998. – 320 с.
3. Сельцовский В. Л. Экономико-статистические методы анализа внешней торговли. - М.: Финансы и статистика, 2004. - 512 с.
4. Державний комітет статистики. Офіційний сайт. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

РЕЗЮМЕ

В работе определено по каким ассортиментным позициям Украина имеет конкурентные преимущества на международном рынке металлопродукции.

Ключевые слова: ассортимент, конкурентное преимущество, международный рынок металлопродукции, индекс ассортиментных сдвигов, ассортиментная политика.

РЕЗЮМЕ

У роботі визначено за якими асортиментними позиціями Україна має конкурентні переваги на міжнародному ринку металопродукції.

Ключові слова: асортимент, конкурентна перевага, міжнародний ринок металопродукції, індекс асортиментних зрушень, асортиментна політика.

SUMMARY

In this paper we defined by what assortment of items Ukraine has a competitive advantage in the international market a metal.

Keywords: assortment, competitive advantage, the international steel market, the index shifts assortment, assortment policy.

ОЦІНКА ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОЇ УРАЗЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК ТРАНЗИТИВНИХ КРАЇН НА ЇХ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В КОНТЕКСТІ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кириченко О.О., ст. викладач кафедри міжнародних економічних відносин Запорізького національного технічного університету

Фінансово-економічна криза 2008-2009 рр. носить загальносвітовий, глобальний характер – жоден з регіонів на планеті не залишився осторонь від її негативного впливу. Найбільш значний негативний вплив сучасна криза здійснила на національні економіки країн СНД і Центральної та Східної Європи, який характеризується суттєвим зниженням темпів зростання, падінням обсягів виробництва, збільшенням невідповідностей в балансах економічних секторів та країн, зростанням темпів безробіття, скороченням інвестиційних витратів на фоні значної зовнішньої та фіскальної уразливості. Все це ставить під сумнів стійкість моделей економічного розвитку вказаних країн, заснованих на інтенсивній міжнародній інвестиційній діяльності, взагалі, та масштабних, але нестійких, притоках іноземних інвестицій, зокрема, які стимулювали кредитні буми, сприяли накопиченню зовнішніх зобов'язань та погіршенню рахунків поточних операцій, разом з недостатньо ефективним регулюванням та нездатністю протистояти факторам зовнішньої уразливості. Разом з тим, по мірі покращення прогнозів щодо фінансової та економічної стабілізації країн регіону у 2010 р., набуває актуальності питання щодо регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в контексті відновлення зовнішньої та внутрішньої стійкості, сприяння економічному зростанню та запобігання повторенню подібних ситуацій у майбутньому.

Останнім часом з'явилося немало досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, присвячених причинам, особливостям протікання та наслідкам економічної кризи як для національних економік окремих країн, так і для світового господарства в цілому [1-4]. Разом з тим, залишаються нез'ясованими питання щодо систематизації та аналізу досить різноманітних стратегій розвитку країн

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

напередодні глобальної фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. та оцінки впливу досягнутого рівня зовнішньої уразливості на їх економічний розвиток. Проте, на нашу думку, це дозволило б дійти висновків щодо того, за якими напрямками необхідно здійснювати регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в цих країнах.

Вирішенню саме цих завдань і присвячено дану статтю.

Відправною точкою такого аналізу має стати визначення та аналіз тих періодів, коли високі темпи економічного зростання в означених країнах супроводжувались нарощуванням значної зовнішньої уразливості в результаті масштабного припливу іноземних інвестицій, збільшення обсягів зовнішніх зобов'язань та дефіциту рахунку поточних операцій.

Під зовнішньою уразливістю, на нашу думку, слід розуміти такий рівень взаємозалежності між внутрішніми секторами економічної діяльності національної економіки (бюджетним, фінансовим та реальним) та її зовнішнім сектором, який на основі тісних економічних та фінансових зв'язків здатен чинити негативний вплив на стійкість економічного та фінансового розвитку країн.

Для досягнення поставленої мети автором було розроблено економіко-математичну модель кількісної оцінки впливу зовнішньої уразливості національних економік транзитивних країн на їх економічний розвиток на основі, по-перше, групування країн залежно від досягнутого рівня зовнішньої уразливості та, по-друге, кількісної оцінки впливу емпіричних детермінант на економічне зростання виділених груп країн (рис.1).

У зв'язку з тим, що функціонування зовнішнього сектору знаходить своє концентроване вираження в показниках платіжного балансу, зовнішня уразливість, у загальному сенсі, може характеризуватись сальдо рахунку поточних та фінансових операцій. Тобто економічною (торговою) та фінансовою складовими. Проте, на нашу думку, фінансову складову зовнішньої уразливості доцільно буде представити не через сальдо рахунку фінансових операцій платіжного балансу, не через розраховані на чистій основі інвестиційні потоки, а через їх акумульовані значення, що знаходять своє відображення у міжнародній інвестиційній позиції країни. Зокрема, мова йде про акумульовані зовнішні фінансові зобов'язання країн.

		Рівень зовнішньої уразливості	Категорії емпіричних детермінант	Кількісна оцінка впливу емпіричних детермінант на економічне зростання
Групи країн	I	НИЗЬКИЙ	Структурні характеристики економіки	$\sum_{i=7} GDP_{it} = \alpha_1 IPC_{it} - \alpha_2 TO_{it} + \alpha_3 EXP_{it} - \alpha_4 FO_{it} + \alpha_0$
			Напрямок економічної політики	$\sum_{i=7} GDP_{it} = \beta_1 FB_{it} - \beta_2 PCG_{it} + \beta_3 FXA_{it} + \beta_0$
			Зовнішні фактори	$\sum_{i=7} GDP_{it} = \gamma_1 FDI_{it} - \gamma_2 NCF_{it} + \gamma_0$
	II	ПОМІРНИЙ	Структурні характеристики економіки	$\sum_{i=5} GDP_{it} = \alpha_1 IPC_{it} + \alpha_2 TO_{it} - \alpha_3 EXP_{it} - \alpha_4 FO_{it} + \alpha_0$
			Напрямок економічної політики	$\sum_{i=5} GDP_{it} = \beta_1 FB_{it} - \beta_2 PCG_{it} + \beta_3 FXA_{it} + \beta_0$
			Зовнішні фактори	$\sum_{i=5} GDP_{it} = \gamma_1 FDI_{it} - \gamma_2 NCF_{it} + \gamma_0$
	III	ВИСОКИЙ	Структурні характеристики економіки	$\sum_{i=4} GDP_{it} = \alpha_1 IPC_{it} - \alpha_2 TO_{it} + \alpha_3 EXP_{it} + \alpha_4 FO_{it} - \alpha_0$
			Напрямок економічної політики	$\sum_{i=4} GDP_{it} = -\beta_1 FB_{it} - \beta_2 PCG_{it} + \beta_3 FXA_{it} - \beta_0$
			Зовнішні фактори	$\sum_{i=4} GDP_{it} = \gamma_1 FDI_{it} + \gamma_2 NCF_{it} - \gamma_0$

IPC – дохід на душу населення у % від середнього рівня Єврозони; *TO* – зовнішньоторговельна квота; *EXP* – експортна квота; *FO* – ступінь відкритості економіки для потоків міжнародних інвестицій; *FB* – сальдо бюджету; *PCG* – темпи росту приватного кредитування; *FXA* – режим валютного курсу; *FDI* – прямі іноземні інвестиції; *NCF* – чистий приплив іноземних інвестицій; *GDP_{it}* – ВВП країни і у рік *t*; α , β , γ – коефіцієнти кореляції з детермінантами структурних характеристик економіки, напрямку економічної політики та зовнішніх факторів, відповідно.

Джерело: Розроблено автором

Рис. 1. Економіко-математична модель кількісної оцінки впливу зовнішньої уразливості національних економік транзитивних країн на їх економічний розвиток

Отже, групування країн з транзитивною економікою було здійснено залежно від досягнутого під час другої хвилі притоку іноземних інвестицій рівня зовнішньої уразливості, вираженого на основі співвідношення критеріїв, які характеризують економічну та фінансову складову зовнішньої уразливості, а саме: зміни у сальдо рахунку поточних операцій у % ВВП між 2007 (пік хвилі) та 2003 рр. та рівень акумульованих зовнішніх зобов'язань по інвестиціях в інструменти боргу у % ВВП станом на 2007 р. Проведений аналіз дозволив виокремити три групи країн. До групи країн з низьким ступенем зовнішньої уразливості були віднесені Білорусь, Боснія та Герцеговина, Чехія, Македонія, Польща, Росія та Словаччина. У період, що передував фінансово-економічній кризі 2008-2009 рр., в країнах цієї групи спостерігалось як незначне погіршення, так, в окремих випадках, і покращення сальдо рахунку поточних операцій та помірний рівень запасів зовнішніх зобов'язань у боргові інструменти (40% ВВП в середньому). До другої групи країн з помірним рівнем зовнішньої уразливості увійшли Болгарія, Литва, Молдова, Румунія та Україна, в яких відбулось значне збільшення дефіциту рахунку поточних операцій та боргових зовнішніх зобов'язань в середньому до рівня 65% ВВП. Країни з високим рівнем зовнішньої уразливості – Хорватія, Естонія, Латвія та Угорщина – характеризувались виключно високим рівнем зовнішньої заборгованості, що сягала рівня 100% ВВП та більше. Відмітимо, що остання група країн є найменш однорідною. На відміну від масштабу зовнішніх зобов'язань у боргові інструменти, динаміка рахунку поточних операцій країн, що аналізуються, відрізняється більш значною гетерогенністю.

Оцінку впливу емпіричних детермінант на економічне зростання виділених груп країн було здійснено на основі побудови регресійних моделей, використання яких дозволило з'ясувати які специфічні для окремих груп країн, об'єднаних в залежності від рівня зовнішньої уразливості, характеристики, що можуть тлумачитись, зокрема, і як показники участі країн у міжнародній інвестиційній діяльності, здійснювали вагомий статистично значимий вплив на темпи економічного зростання окремих груп країн.

Всі емпіричні детермінанти-регресори [4 - 9], були об'єднані у три категорії:

- структурних характеристик економіки, до складу якої були включені: дохід на душу населення у відсотках від середнього рівня Єврозони (*IPC*), зовнішньоторговельна квота як показник ступеня відкритості економіки для торгівлі (*TO*), експортна квота (*EXP*) та показник ступеня відкритості економіки для потоків міжнародних інвестицій (*FO*);
- напрямку економічної політики, представлена сальдо бюджету у відсотках ВВП (*FB*), темпами росту приватного кредитування (*PCG*) та режимом валютного курсу (*FXA*);
- зовнішніх факторів: чистий приплив іноземних інвестицій (*NCF*) та приплив прямих іноземних інвестицій (*FDI*), показники у відсотках ВВП.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Аналіз результатів проведених розрахунків дозволив зробити висновок, що найбільш статистично значимими факторами в контексті сталого економічного зростання в сукупності з низьким ступенем зовнішньої уразливості виявились фактори категорії структурних характеристик економіки.

Так, показник ступеня відкритості економіки для потоків міжнародних інвестицій є важливою детермінантою моделі економічного зростання, особливо в контексті визначення рівня зовнішньої уразливості національної економіки. Чим вищим є досягнутий рівень фінансової відкритості, тим вищими є перспективи як економічного зростання, так і рівня зовнішньої уразливості. З іншого боку, низький рівень фінансової відкритості гальмує темпи росту внутрішнього кредитування, а відтак і темпи економічного зростання в цілому.

Навпаки, рівень відкритості економіки для торгівлі та її структура здійснювали значимий вплив саме на економічне зростання, а не на рівень зовнішньої уразливості. Більш відкриті (за рахунок збільшення експорту, а не зменшення імпорту) для зовнішньої торгівлі країни, ймовірно, демонструватимуть більш високі темпи економічного зростання при низькому рівні зовнішньої уразливості.

В результаті аналізу не вдалося виявити значної залежності темпів економічного зростання та рівня зовнішньої уразливості від загальної конвергенції національного рівня доходу на душу населення з його середнім рівнем по Єврозоні.

Менш визначними, хоч і важливими, детермінантами економічного зростання групи країн з різним ступенем зовнішньої уразливості, виступають фактори, які характеризують напрямки економічної політики та зовнішні фактори.

Статистично значимою є залежність між сальдо державного бюджету та економічним зростанням в умовах низької зовнішньої уразливості. За рівних умов, країни із значним профіцитом або незначним дефіцитом бюджету з меншою ймовірністю матимуть значний дефіцит рахунку поточних операцій або нарощуватимуть значні зовнішні зобов'язання, ніж країни з більш проциклічною податково-бюджетною політикою. Проте, як і з показником відкритості економіки для інвестиційних потоків, більш жорстка фіскальна політика може сприяти бюджетній консолідації за рахунок зменшення темпів економічного зростання.

Темпи зростання приватного кредитування можуть бути важливим фактором стимулювання економічного зростання, зокрема у тих випадках, коли джерелом кредитної експансії є внутрішні заощадження спрямовані на внутрішні інвестиції у експортоорієнтовані сектори економіки. Проте, в контексті зовнішньої уразливості має значення джерело походження заощаджень, внутрішнє або зовнішнє. В останньому випадку кредитний бум може здійснювати негативний вплив на темпи економічного зростання за рахунок збільшення ступеня зовнішньої уразливості.

Структура і масштаб чистого припливу іноземних інвестицій здійснює статистично значимий вплив як на темпи економічного зростання, так і на рівень зовнішньої уразливості. Великомасштабний приплив капіталу, особливо якщо в його складі домінують не прямі іноземні інвестиції, а інвестиції, які створюють борг, здатен загальмувати економічне зростання та збільшити рівень зовнішньої уразливості за рахунок падіння конкурентоспроможності, збільшення заборгованості та перегріву економіки.

Основний висновок дослідження можна сформулювати так, що стійкість економічного зростання вирішальним чином залежить від збалансованого поєднання двох стратегій, заснованих на внутрішніх, за рахунок стимулювання внутрішнього попиту, та зовнішніх, за рахунок стимулювання експорту і/або міжнародної інвестиційної діяльності, чинниках.

Проведене дослідження дало можливість зробити ще один висновок, а саме, виокремити канали нарощування зовнішньої уразливості, якими поширюють свій негативний вплив на національні економіки регіональні та глобальні фінансові кризи. Цими каналами розповсюдження кризових явищ є специфічні для країн торгівлі та фінансові зв'язки із світовим господарством.

Економічні та фінансові потрясіння в окремій країні можуть бути спровоковані внаслідок фактичного або ймовірного скорочення експорту товарів до країн основних імпортерів, економіка яких вже охопена фінансовою кризою. Отже, поточне або очікуване падіння попиту в країні-партнері по торгівлі, приводить до падіння цін на фінансові активи на внутрішньому ринку, відтоку капіталу та спекулятивній атаці на валютний курс. Це пов'язано з тим, що інвестори передбачають зниження обсягів експорту та погіршення стану рахунку поточних операцій, який може набути рис нестійкості. Значимість торгового каналу підвищується із збільшенням обсягів експорту товарів та послуг на світові ринки. Так, за останні двадцять років відношення до ВВП обсягу експорту з країн, що розвиваються, та країн з транзитивною економікою до розвинених країн збільшилось з менш ніж 10% до 20% [2, с. 151]. Отже, разом з цим збільшується рівень зовнішньої уразливості країн першої групи від країн другої.

Фінансові зв'язки країн із світовим фінансовим ринком, які стають дедалі тіснішими по мірі підвищення ступеня глобалізації міжнародної інвестиційної діяльності, можуть бути потужним каналом розповсюдження кризових явищ з одних країн до інших. Фінансова криза може поширюватись на національну економіку у відповідь на фактичний або ймовірний відтік капіталу, спровокований інвесторами з країн вже охоплених кризою. Криза в країні змушує інвесторів до перегляду своїх портфельів з міркувань профілю ризику, ліквідності або інших причин. Так, падіння внаслідок кризи цін на одному з фінансових ринків змушує інвесторів продавати активи, що корелюють з активами кризової країни. У випадку, якщо інвестор здійснював регіональну диверсифікацію інвестицій, пов'язаних між собою, він може вдатись до масового вилучення інвестицій з регіону. Таким чином, тісні фінансові зв'язки з країною регіональним кредитором можуть спровокувати фінансову нестабільність і кризу.

Відмітимо, що в умовах економічної глобалізації та її фінансової складової вплив торгового і фінансового каналів в якості факторів підвищення рівня зовнішньої уразливості суттєво збільшується. Це дає змогу виділити також і спільні, а не специфічні, фактори розповсюдження кризових явищ. Такими факторами можуть бути глобальні потрясіння, які можуть проявлятися у формі стадної поведінки інвесторів на ринку, негативного впливу одних країн на інші, ефекту загального кредитора та ін. Роль спільних факторів, з великою ймовірністю, пов'язана з підвищенням фінансової інтеграції більшості країн, що розвиваються, та транзитивних країн в останні десятиліття – з фінансовою глобалізацією.

Оцінку впливу зовнішньої уразливості національних економік транзитивних країн на їх економічний розвиток завершено аналізом впливу, який чинив досягнутий рівень зовнішньої уразливості, характерний для кожної з країн виділених груп, на їх економічний розвиток, представлений такими групами індикаторів [4 - 9]:

- група індикаторів перехідного періоду та якості інститутів Європейського банку реконструкції та розвитку, до складу якої були включені: велика приватизація, мала приватизація, управління та реструктуризація підприємств, торгівля та валютна система, лібералізація цін, політика заохочення конкуренції, реформа банківського сектору та лібералізація процентних ставок, ринки цінних паперів і небанківські фінансові установи, загальна реформа інфраструктури, корупція, правопорядок, інвестиційний профіль;
- група індикаторів міжнародного руху капіталу, кредиту та внутрішнього попиту, представлена припливом чистого приватного капіталу, обсягом прямих іноземних інвестицій, приватних кредитів, часткою внутрішнього попиту у ВВП, приватним споживанням, питомою вагою у ВВП сектору товарів, що не торгуються за кордоном;
- група індикаторів зовнішнього сектору включає: ступінь фінансової відкритості економіки, ступінь відкритості економіки для міжнародної торгівлі (зовнішньоторговельна квота), експортна квота, імпортна квота, частка чистого експорту у ВВП, експорт промислових товарів;
- група індикаторів економічної політики: режим валютного курсу, реальний ефективний обмінний курс, частка ринку у світовому експорті, питома вага боргу нефінансового сектору в іноземній валюті у ВВП, сальдо державного бюджету, видатки уряду.

В результаті проведеного аналізу були зроблені такі висновки.

По-перше, на основі аналізу індикаторів першої групи було з'ясовано, що до початку другої хвилі масштабного притоку іноземних інвестицій країни групи з високим рівнем зовнішньої уразливості вже досягли значної лібералізації своїх економік, здійснили ряд важливих структурних реформ, покращили діловий клімат. Зокрема, були завершені програми широкої приватизації, усунені обмеження на експорт та імпорт, реформи банківського сектору сприяли поглибленню фінансових ринків. Розвиненість ділового клімату була на однаковому рівні з тими країнами групи з низьким рівнем зовнішньої уразливості, в яких спостерігались більш високі темпи економічного зростання. Для порівняння, країни цієї групи з низькими темпами зростання не спромоглися завершити реформи, були обтяжені корупцією, зловживанням владою та слабкою конкурентоздатністю національних економік.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

По-друге, аналіз індикаторів другої групи продемонстрував, що в країнах з високою уразливістю під час другої хвилі чистого притоку капіталу спостерігалось стрімке збільшення внутрішнього кредитування та споживання. Проте, на відміну від групи країн з низькою уразливістю, структура іноземних інвестицій в основному складалась з інвестицій у боргові інструменти, а не прямих інвестицій. Збільшення питомої ваги іноземних банків в національних банківських системах стимулювало прискорення темпів внутрішнього кредитування, сконцентрованого в основному на секторах товарів, що не торгуються за кордоном.

По-третє, індикатори зовнішнього сектору свідчать, що країни з високим рівнем зовнішньої уразливості досягли значно більших рівнів фінансової та торгової інтеграції із світовим господарством, ніж країни з низьким ступенем зовнішньої уразливості. Під час другої хвилі масштабного припливу іноземних інвестицій ця різниця між виділеними групами країн ще більш зростає, в основному за рахунок накопичення країнами першої групи значних зовнішніх фінансових зобов'язань та збільшення імпорту. Країни з низьким рівнем зовнішньої уразливості та високим рівнем доходу характеризувались більш значною часткою товарів високого ступеня обробки в експорті, що, напевне, відбиває їх значну промислову потужність.

По-четверте, як продемонстрували індикатори економічної політики, до країн з високою зовнішньою уразливістю відносяться майже всі країни з транзитивною економікою, які підтримували жорстку фіксацію курсів своїх валют. Запобігання підвищенню курсу національних валют в умовах масштабного припливу іноземних інвестицій змушувало центральні банки цих країн скуповувати надлишок пропозиції іноземної валюти на національному валютному ринку, що, за неможливості повної стерилізації таких інтервенцій, приводило до більш високої інфляції, зниження відсоткових ставок, збільшення внутрішнього кредитування та підвищення зовнішньої уразливості. Хоч для конкурентоспроможності національних економік цих країн явної загрози не спостерігалось, розширення їх експортних можливостей було менш динамічним, ніж в країнах інших груп.

По-п'яте, податково-бюджетна політика в країнах з високим рівнем зовнішньої уразливості мала більш проциклічний характер, ніж в країнах інших груп. Фіскальна політика не була основним джерелом нарощування зовнішньої уразливості. Для цих країн були характерні значні податкові надходження, сальдо державного бюджету покращувалось, а рівень державного боргу знижувався. Таким чином, країни з більш високим ступенем зовнішньої уразливості, в яких зростання було обумовлене збільшенням внутрішнього попиту, отримували більше податкових надходжень, ніж експортно-орієнтовані країни.

Зроблені на основі застосування розробленої автором економіко-математичної моделі висновки дозволили окреслити наступні рекомендації щодо розробки напрямів макроекономічної політики та регулювання міжнародної інвестиційної діяльності, зокрема.

По-перше, майбутні моделі економічного зростання країн всіх трьох груп повинні спиратись більшою мірою на ті сектори економічної діяльності, які виробляють товари, призначені для експорту, тобто дотримуватись експортноорієнтованих стратегій. Така модель буде стимулювати економічне зростання та запобігати нарощуванню зовнішньої уразливості. Проте слід мати на увазі, що в рамках таких стратегій буде необхідно підтримувати високий рівень зовнішньої конкурентоспроможності, що в умовах країн, які дотримуються режиму фіксованого валютного курсу та мають значні невідповідності у валютній структурі зовнішніх активів та зобов'язань, може бути складним завданням.

По-друге, органи регулювання мають зосередити увагу на досягненні рівноваги між зовнішнім та внутрішнім фінансуванням економічного розвитку. Приплив іноземних інвестицій до країн регіону, що з 2010 р. вже почав поволі відновлюватись, забезпечить низьку вартість фінансування, проте, з іншого боку, сприятиме збільшенню залежності економічного зростання від глобальних фінансових потрясінь, нарощуванню зовнішньої уразливості економік країн та ускладненню протікання макроекономічної політики. На противагу, нарощування та спрямовування в розвиток національних експортноорієнтованих виробництв внутрішніх заощаджень сприятиме не тільки зниженню ступеня зовнішньої уразливості, але і підвищенню стійкості внутрішньої фінансової системи до коливань настроїв інвесторів.

По-третє, нормативно-правове регулювання та інструменти макроекономічної політики повинні використовуватись більш активно для регулювання масштабних припливів іноземних інвестицій, які разом з позитивними зрушеннями здатні здійснювати й негативний вплив на економічний розвиток країн.

Отже, регулювання міжнародної інвестиційної діяльності повинно бути спрямоване, з одного боку, на усунення можливих негативних наслідків масштабного притоку іноземних інвестицій, а, з іншого, на пошук каналів перерозподілу іноземних інвестицій на користь експортноорієнтованих виробництв. Зроблені в результаті дослідження з використанням розробленої економіко-математичної моделі кількісної оцінки впливу зовнішньої уразливості національних економік транзитивних країн на їх економічний розвиток рекомендації є актуальними і можуть бути застосовані при розробці напрямів макроекономічного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Задоя А. О. Економічна криза в країнах Східної та Центральної Європи: спільні риси та національні особливості / А.О. Задоя // Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. пр., – К.: Київський Національний Університет. – 2010. – №21. – С. 48–54.
2. Crisis and Recovery // World Economic Outlook. – [Washington, DC: International Monetary Fund], April, 2009 – 175 p.
3. Capital Flows to Emerging Market Economies // Institute of International Finance Research Note. – January 26, 2010. – 22 p.
4. World Economic Outlook Database [Електронний ресурс] – [Washington, DC: International Monetary Fund], April, 2010. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/01/weodata/index.aspx>
5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Annual Report on Exchange Arrangements and Exchange Restrictions 2008 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://books.google.com.ua/books?id=yNfgGwDIgC&printsec=frontcover&dq=related:ISBN158906125X&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
7. Balance of Payments Statistics Online [Електронний ресурс] – [Washington, DC: International Monetary Fund], January, 2010. – Режим доступу: <http://www2.imfstatistics.org/BOP/>
8. International Financial Statistics Online [Електронний ресурс] – [Washington, DC: International Monetary Fund], January, 2010. – Режим доступу: <http://www.imfstatistics.org/imf/>
9. Lane Ph. Appendix to The External Wealth of Nations Mark II: Revisited and Extended Estimates of Foreign Assets and Liabilities, 1970-2004 / Ph. Lane, G. M. Milesi-Ferretti – [Washington, DC: International Monetary Fund]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/data/wp0669.zip>

РЕЗЮМЕ

Основною метою даної статті є кількісна оцінка впливу зовнішньої уразливості національних економік транзитивних країн на їх економічний розвиток в контексті регулювання міжнародної інвестиційної діяльності.

Ключові слова: національна економіка, транзитна країна, економічний розвиток, інвестиційна діяльність

РЕЗЮМЕ

Основной целью настоящей статьи является количественная оценка влияния внешней уязвимости национальных экономик транзитивных стран на их экономическое развитие в контексте регулирования международной инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: национальная экономика, транзитная страна, экономическое развитие, инвестиционная деятельность

SUMMARY

The main objective of this article is to quantify the influence of national economies' external vulnerability on the countries' in transition economic development in the context of international investment regulation.

Keywords: national economy, a transit country, economic development, investment